

KÖPEKLERİN ADLİ ALANDA KULLANIMI İLE İLGİLİ BİR DERLEME¹

The Use of Canines in Forensics: A Review

Ş.Şebnem Özcan*

Hulki Akın**

Hakan Bayram**

Musa Baş**

Ahmet Yıldız**

Atalay Özdemiroğlu**

Özet

Narkotik, patlayıcı, canlı insan, ceset arama ve asayiş-devriye alanlarında yetiştirilerek, adalete yardımcı olan özel eğitimli köpekler, birçok gelişmiş ülkede yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada; suç ve suçluyu tespit etmede kullanılan köpeklerin eğitim alanlarının incelenmesi, bu eğitimi ülkemizde veren Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı Köpek Eğitim Merkezinin çalışmalarının değerlendirilmesi, konuyla ilgili yurt dışında var olan uygulamaların araştırılması, eksikliklerin veya sorunların belirlenmesi ve ülkemizde köpeklerin adalete hizmette daha verimli kullanılabilmesi için öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Adli alanda köpeklerin kullanılması, suçu ya da suçluyu bulmak için harcanan zamanı azaltmakta, başarı olasılığını yükseltmektedir. Yurt dışında konuyla ilgili resmi birimler, görev köpeklerinin eğitilmesi ve kullanılması ile ilgili başarılı çalışmalar yapmaktadır. Ülkemizde de görev köpeklerinin eğitilmesi ve adli alanda kullanılması ile ilgili, Köpek Eğitim Merkezinin önemli çalışmaları ve başarılarının var olduğu belirtilmelidir. Ancak ülkemizde son zamanlarda gün geçtikçe açılan özel güvenlik şirket /birimleri, iş veya görev köpekleri (patlayıcı, koruma, vb.) eğiterek bireysel taleplere cevap vermeye çalışmaktadır. Ancak bu

¹ Bu makale, daha önce dergimizin 9. Cilt 1-4 sayısında (2007) sehven tek yazarlı olarak yayınlandığı için bu sayıda tekrar yayınlanmıştır. Düzeltir, yazarlar ve okuyucularımızdan özür dileriz.

* İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Cerrahpaşa, İstanbul, ozcans@istanbul.edu.tr

** Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü, Gölbaşı, Ankara.

PBD, 11 (1) 2009, ss. 149-174

şirketlerdeki köpek eğitiminin ve köpek idarecilerinin yeterliliği ve geçerliliği tartışılmalıdır. Zira, ülkemizde bu yeterliliği denetleyecek, geçerliliği ölçecek görev alanlarına göre bir standart bulunmamaktadır. Bu sebeple, bu köpeklerin söz konusu işlerde kullanılabilirliklerine ilişkin yeterliliklerinde görev alanlarına göre standartların oluşturulmasına ihtiyaç olduğu açıktır. Bunun için, görev köpeklerinin kullanımı ile ilgili yapılacak araştırma ve bilimsel yayınlar; personel ve köpek eğitimi ve bu konuda belirlenmesi gereken standartları yönlendirecek, köpeklerin adli alandaki verimliliğini arttırarak, suçla mücadelede etkin rol oynayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Polis Köpeği, Köpek Eğitimi, Köpek Eğitim Merkezi.

Abstract

The use of canines in the gathering of evidence is a valuable tool for law enforcement to find out the crime and the criminal. Narcotics, explosives, cadaver detection, search and rescue, or patrol dogs are prevalently used by most of the police organizations in order to fight against crime. Police service dogs decrease the time and increase the success to find out the crime and the criminal. This study aims to analyze different fields of the police service dog training programmes, to specify the activities in Dog Training Center of Turkish National Police, to investigate the applications abroad and to recommend new strategies in utilization of the service dogs in a more efficient way. In different countries, there are numerous successful unions and activities about police service dog training. In Turkey, it must be mentioned that there are significant activities and accomplishments about police service dog training and designation provided by Dog Training Center of Turkish National Police. For a better and successful fight against crime in Turkey, it's recommended that standards concerning the dog and handler training and certification should be determined, an effective and accurate education should be given to the handlers so that they might train better service dogs for the security needs of the private sector. A more scientific approach will lead the formation of standards in dog training and perform a successful way to fight against crime by increasing the efficiency.

Key Words: Police Service Dog, Dog Training, Dog Training Center.

Giriş

Adli soruşturmanın ön aşamasında özel eğitilmiş köpeklerin kullanılması, kolluk kuvvetlerinin verimliliği ve etkinliğini arttırmakta, suç önleme ve denetlemede uygun maliyetli olmakta ve bu sebeple birçok gelişmiş ülkede yaygın olarak kullanılmaktadır (Mesloh, 2000). Bu durum, olguların çeşitliliği açısından, köpeklerin farklı alanlarda uzmanlaşmasını gerektirmiştir. Bu amaçla narkotik, patlayıcı, canlı insan, ceset arama ve asayiş-devriye alanlarında yetiştirilen özel görev köpekleri adli bilimlerde hizmete yardımcı olmaktadır (Mesloh vd. 2002; Crime Library, 2006). Bu köpeklere, köpek, kurt, tilkinin bulunduğu ailenin adı olan ve İngilizce “kiy-nayn” şeklinde okunan “canine”i çağrıştırmamasından dolayı, K-9 köpekleri de denilmektedir. Bunun yanında, Amerika Birleşik Devletleri’nde Emniyet birimlerinde polis köpeği ile görev yapan birimin kod numarası olarak K-9 kullanılmaktadır.

Suç ve suçluların ortaya çıkarılmasında yararlanan görev köpekleri, ülkelerin ihtiyaç duyabilecekleri çeşitli alanlarda, strateji ve hedefler doğrultusunda kullanılmaktadır. Bir köpeğin görev köpeği niteliğini kazanması; ırk özellikleri ile gelen oyun oynama, arama-bulma, sosyalleşme güdülerinin uygun ortam ve koşullarda uzman eğitmenlerce geliştirilerek görev yapacakları branş ortamlarının fiziki ve psikolojik yapısı itibarıyla hazırlanması yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Polis görev köpeği olmaya aday bir köpeğin kendine olan güveninin, sayılan güdülerinin ve dengeli huy özelliklerinin gelişmesi, ancak doğru yöntemlerin uygulanması ile mümkündür (KOM, 2005).

Bu çalışmada; suç ve suçluyu tespit etmede kullanılan köpeklerin eğitim alanlarının incelenmesi, bu eğitimi ülkemizde veren Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’na bağlı Köpek Eğitim Merkezi’nin çalışmalarının değerlendirilmesi, konuyla ilgili yurt dışında var olan uygulamaların araştırılması, köpeklerin adli alanda kullanımıyla ilgili faydaların, eksikliklerin veya sorunların belirlenmesi ve ülkemizde köpeklerin adli bilimlerde daha verimli kullanılabilmesi için öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

1. Köpeklerde Öğrenme

Öğrenme, belirli bir durumun tekrarlanan deneyimleri sonucunda o durumdaki davranış değişikliği olarak tanımlanır (Kaplan ve Sadock, 1998). Öğrenme yöntemlerinden biri olan koşullanma, bir davranışın

ortaya çıkma olasılığını arttıran her türlü uyarıcı olarak adlandırılan pekiştirmelere dayanır. Olumlu pekiştiriciler ile davranışın ortaya çıkma olasılığı artarken; olumsuz pekiştiriciler ortadan kaldırıldığı ya da verilmediği zaman davranışın ortaya çıkma olasılığı artar. Köpek için, yiyecek, övgü, oyun gibi uyarılar olumlu birer pekiştirici iken; elektrik şoku, rahatsız edici bir gürültü olumsuz pekiştiricilerdir (Cüceloğlu, 1994; Fjellanger, 2003). Koşullanma teknikleri, köpek eğitiminde sıklıkla kullanılır (McKinley ve Young, 2003). Her oturduğunda ödül alan köpek, tekrar ödül almak için bu davranışı tekrarlayacaktır. Ancak, tasmayı çeken köpeğin boynuna takılan boğma tasma ile köpek, durunca veya yavaşlayınca boğma tasmanın gevşediği ve rahatladığını öğrenir, bunun sonucunda bu etkiden kendini korumak için tasmayı çekmemeye başlar (Palman, 2006a). Tüm canlıların öğrenmesinde ödül ve cezanın rolü büyüktür. Davranışlar, elde edilecek ödüle ya da cezaya göre yönlendirilir. Davranış sonucu elde edilen ödül bu davranışı pekiştirmekte, ceza ise söndürmektedir (Cüceloğlu, 1994; Dodurka, 2001).

Araştırma ve öğrenme, yaşa bağlı olarak gelişir. Gençler, çevrelerine karşı daha ilgilidir ve herşeyi öğrenmek isterler. Yaşlı hayvanlarda ise öğrenme gayreti daha az görülür (Dodurka, 2001). Bu sebeple, köpeğe öğrenmeye açık olduğu erken dönemlerinde yapılacak eğitimlerden fayda alınacağı belirtilmektedir (Slabbert ve Odendaal, 1999; Palman, 2000a). Ancak yavru köpeğin eğitiminde acele de edilmemelidir. Sosyalizasyon aşamasındaki yavru köpeğe 3. ve 12. haftaları arasında kritik faz adı verilen dönemde gerektiği gibi davranılmadığı zaman, onun yaşamında bazı davranış bozukluklarının olması, eğitiminin güçleşmesi, çevresi ile uyumlu yaşayamaması gibi sorunlarla karşılaşılır (Scott, 1958).

En kolay öğrenme yolu, gözlem ve taklittir. Köpek, anne başta olmak üzere, başka bir hayvanı veya beraber yaşadığı insanı, özellikle lider olarak seçtiği insanı izleyerek ve taklit ederek öğrenir. Yapılan bir çalışmada, yavru köpeğin herhangi bir şartlanma olmadan, annesini gözlemleyerek öğrendiği gösterilmiş, bu sebeple 12 haftaya kadar yavruların anneleriyle kalmaları önerilmiştir (Slabbert ve Rasa, 1997).

2. Köpek Eğitimi

Köpeğin insana en yakın canlı türü olmasının sebebi, diğer gelişmiş memelilere oranla daha fazla öğrenme istek ve yeteneğine sahip olmasıdır. İnsan-köpek anlaşması için çok önemli olan bu istek sayesinde,

köpekler mükemmel bir uyum sağlama yeteneği kazanmışlardır (Dodurka, 2001). Buna dayanarak, doğru eğitim modelleri ile insanlar köpekleri uygun şekillerde eğitip istenilen alanlarda bireysel veya toplumsal amaçlarla kullanabilirler.

Köpeklerin eğitilmesinde, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki birçok polis K-9 programında, 1950, 1960 ve 1970'lerde geliştirilen geleneksel askeri eğitim sistemleri temel alınır. Bu eğitim sistemleri, boğma tasmaların ve olumsuz pekiştirmelerin kullanımına dayanır. Ancak sadece olumsuz pekiştirme ve olumlu cezalandırmaya dayalı eğitim, köpeğin kavga ve baskınlık gibi davranışlarını tetikler ve hem eğitimde başarıya ulaşılamazken, hem de köpekte davranış sorunlarına yol açarak, köpek sahibi ya da eğitimcisi için zorluklar yaratır (Palman, 2006b).

Uzun yıllardan beri Hollanda'da polis ve koruma köpeklerinin eğitiminde elektrikli tasmalar kullanılmaktadır. Bu tasmalar, eğitim süresini kısalttığı için tercih edilmektedir. Ancak, köpeğe eğitim sırasında verilen şokların acı verici ve korkutucu olduğu bir gerçektir. Bir çalışmada, şoka maruz kalan köpeklerin eğitimlerde daha stresli oldukları belirlenmiştir (Schilder ve van der Borg, 2004).

Günümüzde, olumsuz pekiştirme ve cezalandırmalar üzerine kurulu eğitim yöntemlerinin köpekler üzerinde bıraktığı zararlı fiziksel ve psikolojik etkiler artık kesinlik kazanmıştır. Köpek sahipleri ile eğitmenler, köpeğin eğitiminde başarılı olmak için köpek üzerinde hiçbir olumsuz kalıcı etki bırakmayan bir eğitim sistemi kullanmaktadırlar.

Köpeklerde temel olarak uygulanan eğitimler; temel itaat, ileri itaat ve koruma eğitimidir. Temel eğitimleri alan köpekler, ayrıca özel eğitimlere tabi tutularak, farklı branşlarda değişik amaçlarla kullanılabilir. Görme, işitme, vb. engeli olan kişilere yardımcı olan rehber köpekler; narkotik, patlayıcı madde, canlı insan, ceset aramada kullanılan detektör köpekler bunlardan bazılarıdır. Burada, suç ve suçluyu tespit etmede gösterdikleri başarı ile adli alana yardımcı olmalarından dolayı, detektör köpekler incelenecektir.

3. Detektör Köpekler (Koku İdentifikasyon Köpekleri)

Bir kokunun varlığını fark etmede diğer canlılardan ve mevcut teknolojik imkânlardan daha başarılı olduğu bilinen köpekler, aldıkları kokuya göre nesnelere veya insanları ayırt edebildiklerinden dolayı, detektör köpekler veya koku identifikasyon köpekleri olarak isimlendirilirler. Detektör

köpekler; patlayıcıları ve narkotik maddeleri teşhis edebildikleri gibi, canlı insanların ve cesetlerin yerini belirlemede de kullanılır (Williams ve Johnston, 2002; Lit ve Crawford, 2006).

İz / takip köpekleri; iz sürmek, iz boyunca bırakılmış nesnelere belirlemek, iz için belirli bir başlangıç noktası olmadan insanları aramak veya bir alanda serbest olarak insan kokusu taşıyan nesnelere aramak için kullanılabilir. Örneğin; kayıp bir çocuğun bisikletini bulabilir, kaybolan bir çocuğu, bir hastayı ya da izi kaybedilen bir şüphelinin kaçış rotasını tespit edebilir, bir gizlenme yerini veya kayıp bir aracın beklediği yeri belirleyebilir, kaçış yolu üzerindeki çalılıkların arasına gizlenmiş veya düşürülmüş ya da atılmış cüzdan, silah vb. eşyaları bulabilir (Zanoni vd. 1998; European Crime Scene Examiners Basic Course, 2002; Crime Library, 2006). Köpekler, bu görevler için, her insanda farklı kombinasyonlardaki birçok organik maddenin karışımından meydana gelen, dolayısıyla her insanda kendine özgü olan kokudan yararlanır (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002). Ancak bir kokunun sıcaklık, nem, rüzgar gibi dış çevre faktörlerinden etkilendiği, yoğunluğunun kişiden kişiye değiştiği de belirtilmelidir (Mesloh, 2000). Bir çalışmada, nesnelere üzerinde kalan kokuların eskimesinin, köpeğin nesneyi bulmasındaki başarısını önemli ölçüde etkilemediği gösterilmiştir (Schoon, 2005). Bunun yanında eğitim sırasında köpeğe çok sayıda koku öğretildikçe, ilk öğretilen kokunun tespit edilmesindeki başarı düşmemektedir (Williams ve Johnston, 2002). Başka bir çalışmada, doğru yönün tespit edilmesinde köpeğin cinsiyeti ve yaşının önemli olduğu belirlenmiş, iz takip etmede koku alma yetenekleri daha fazla olduğu için erkek köpeklerin dişilere göre, genç köpeklerin yaşlılara göre daha başarılı olduğu bulunmuştur. Ayrıca köpekler, takipte koku alma duyularını kullanmakla birlikte, görme duyularını da önemli ölçüde kullanmaktadırlar. Kokuya dayalı bilgi, izin gözle fark edilmesi ve doğru yönün belirlenerek takip edilmesi ile desteklenir (Wells ve Hepper, 2003). Başka bir çalışmada ise; görmenin mümkün ama zor olduğu az ışık şartlarında, detektör köpekler tarafından temel olarak koku alma duyusunun kullanıldığı tespit edilmiştir (Gazit ve Terkel, 2003).

İz / takip köpekleri; sadece belirli bir kişi ya da nesneyi bulmaz, aynı zamanda nesne ile şüpheli karşılaştırması da yapabilir (Schoon, 1996; Settle vd. 1994; Schoon ve De Bruin, 1994). Ancak bu, birincil olarak değil, destekleyici delil olarak dikkatle kullanılmalıdır, çünkü koku bazı şartlara bağlı olarak kolaylıkla kaybolabilir veya taşınabilir. Nesnenin doğrudan köpeğe koklatılması, nesnenin yüzeyine steril gazlı bezle dokunularak kokunun gazlı beze geçmesinin sağlanması veya bir

vakumlama cihazı olan koku transfer ünitesinin kullanılması gibi farklı şekillerde alınabilen kokular, ayırım yapması için eğitilmiş köpeklere sunulur ve değerlendirmeleri beklenir (Stockholm vd., 2004). Ancak burada sorun, bu bilgilerin mahkemeye getirilmesiyle başlar. Mahkeme, güvenilmeyen bilgiye dayalı kanıtları kabul etmez, etmemelidir. Bu bilgilerin delil niteliği kazanması ve kabul edilmesi için, belirli gerçeklere dayanan çalışmalarla köpeğin yeteneği, yeterliliği tanımlanmalı, mahkemeye sunulmalıdır (White ve Tieken, 1999). Bununla ilgili yapılan bir geçerlilik, güvenilirlik çalışması da mevcuttur (Schoon, 1998). Yapılan başka bir çalışmaya göre, kapsamlı tecrübeye sahip bilimadamlarının, köpekleri eğiten kişilerle benzer değerlendirmeler yaptıkları, dolayısıyla köpeklerle ilgili çalışmalarda veya ilgili davalarda uzmanlık alanlarıyla ilgili kişisel bilgi sağlanması için kullanılmalarının yasal olduğu belirtilmiştir (Rooney vd., 2007).

Narkotik detektör köpekleri; uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadelede, özellikle kuryeler aracılığıyla gerçekleştirilen uyuşturucu madde kaçakçılığının önlenmesine yönelik olarak binalar, araçlar, arazi, iş ocakları, yolcu salonları, alışveriş merkezleri gibi alanlarda kullanılabilir. Bu konuda uzman köpeklerin; havalimanları kontrol mekanizmaları içinde, yolcu beraberindeki bagajların yanı sıra kişilerin dolaylı olarak üst ve eşya aramalarında etkin olacakları kesindir (KOM, 2005). Bu köpeklere çeşitli uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin kokuları, oyun yöntemleri ile tanıtılmaktadır. Sanıldığı gibi köpekler uyuşturucuya bağımlı hale getirilerek maddeyi buluyor değildir, böyle bir durum etik açıdan dünyanın hiçbir yerinde kullanılmamaktadır. Alanda sağlanan başarıda köpek eğitiminin önemi de buradan anlaşılmaktadır.

Patlayıcı detektör köpekleri; uluslar arası toplantı organizasyonları, devlet büyüklerinin korunması, olası terör eylemlerinin önlenmesi ve can güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak bina, araç, otopark, spor tesisleri, alışveriş merkezleri, tören alanları gibi büyük ve kalabalık ortamların aranmasında etkin rol oynamaktadır. Bu branştaki köpekler, diğer teknik ekipman ve personele göre, belirtilen ortamlarda daha hızlı ve güvenilir sonuçlar vermektedir (KOM, 2005).

Canlı insan arama köpekleri, uzman ekiplerce yerine getirilmesi gereken doğal afetlere müdahalede, arama-kurtarma faaliyetlerinde yardımcı rol oynamaktadır. Bunun yanında, insanların can ve mal güvenliğinin sağlanmasının polisin öncelikli görevi olması nedeniyle, Polis Teşkilatları içinde canlı insan arama köpeklerinin görev yapabildikleri sürece muhafazası gereklidir (KOM, 2005). Ayrıca, canlı

insan detektör köpeklerinin göçmen kaçakçılığında kullanılabilmesi de mümkündür (KOM, 2002).

Ceset arama köpekleri, insan kalıntılarını aramak üzere eğitilen köpeklerdir, kadavra köpekleri de denir. Bir ceset arama köpeğinin eğitim süreci, diğer branşlardaki köpeklerin eğitim süreçleri ile birçok ortak noktaya sahip olmakla birlikte, önemli bazı farklılıklar da içermektedir. Özellikle idareci, köpek eğitimi ile ilgili bilgilerin yanı sıra ölüm, ölüm sonrası değişiklikler, çürümeyi etkileyen faktörler ve cesedin varlığının ortamda sebep olabileceği muhtemel değişiklikler gibi adli bilimlerin farklı branşlarına ait bilgileri de dağarcığına katmalıdır (Alakoç ve Kayabaşı, 2004).

Canlı insan ve ceset arama köpekleri, arama kurtarma köpekleri (Search and Rescue – SAR Dogs) olarak da bilinmektedir. Bunlar, yeryüzü, yeraltı, su gibi farklı ortamlarda bulunan canlı insan ya da cesetleri, koku ile bulmak üzere eğitilirler (ARDA, 2006).

Asayiş – devriye köpekleri, özellikle spor karşılaşmalarında ve toplumsal olaylarda, önleyici amaçlı olarak kullanılmaktadır. Bu alanda eğitilen köpekler, büyük ölçekli iller başta olmak üzere, halkın kalabalık olarak bulunduğu yerler ile park, bahçe, plaj gibi geniş alanlarda devriye hizmetlerinde kullanılabilir (KOM, 2005).

Köpekler bu farklı uygulama alanları için, farklı olarak eğitilirler. Bir köpek, her alandaki incelemeyi yapabilir de, ilke olarak iki alanın birbirinden uzak olduğu ve bunun için köpeklerin tek bir alanda kullanılabileceği deneysel olarak gösterilmiştir (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002). Örneğin; hem patlayıcı hem de narkotik arama alanında eğitilmiş bir detektör köpek, görev sırasında bir uyarı verdiğinde, söz konusu mekânda hangisinin bulunduğu, köpeğin hangisine tepki verdiği anlaşılabilir ve ciddi sorunlar ortaya çıkar. Yapılan bir çalışmaya göre, sadece canlı insan kokusuna cevap vermek üzere eğitilmiş bir köpeğin başarısı ile, aynı anda hem canlı hem ceset arama için eğitilmiş bir köpeğin başarısı da aynı olmamaktadır. Zira, çift dalda eğitimin, köpeğin performansını olumsuz etkilediği çeşitli deneylerle gösterilmiştir. Ancak bazı durumlarda, hem canlı insan, hem ceset arama alanlarında çift eğitim görmüş köpeklerin kullanımı da zorunludur. Çöl, kıy gibi alanlarda insanların canlı veya ölü olup olmadığı bilinmemekte ve bir köpekten her ikisini de bulması istenmektedir. Bu gibi durumlarda, başarının çok sayıda materyale ve uygulamaya dayalı iyi bir eğitim-öğretim yöntemi ile sağlanacağı unutulmamalıdır (Lit ve Crawford, 2006). Bazı ülkelerde, hem asayiş-devriye hem de narkotik

detektör köpeği veya hem asayiş-devriye hem de patlayıcı detektör köpeği olacak şekilde eğitimler verildiği görülmektedir. Bu, ülkelerin veya bölgelerin stratejileri ile ilgili olup, olanakları verimli bir şekilde kullanılabilmesi için yapılmaktadır. Örneğin, Minnesota'daki bir Polis Merkezi'ndeki polis köpeği biriminde bulunan devriye köpeklerinden altısı aynı zamanda narkotik detektör, dördü ise patlayıcı detektör konularında çift eğitim görmüş ve uzmanlaşmıştır (Palman, 2000b; Slavik, 1994).

Görev köpeklerin kullanımının en iyi şekilde yerine getirilmesi; eğitim verilen köpeğin eğitim sonrasında da idarecisi ile birlikte düzenli olarak çalışması, performansın korunmasına yönelik antrenmanların yaptırılması, bakım ve sağlık şartlarının sağlanması ile mümkün olabilecektir (KOM, 2005). Yapılan çalışmalardan birinde, köpekle birlikte zaman geçirmenin ve ona antrenman yaptırmanın, görev köpeklerinin performansını arttırmada yararlı olduğu belirtilmiştir (Lefebvre vd., 2007). Bunun yanında, köpeğin gıda tüketimi, uyku durumu ve stresi ise, performansı olumsuz yönde etkileyebilecektir (Mesloh, 2000).

4. Emniyet Genel Müdürlüğü Köpek Eğitim Merkezi

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde polis köpeklerinin kullanımı, 1990'lı yıllarda farklı birimlerde başlatılmış, ancak devam eden süreçte profesyonel, etkin ve kaliteli bir şekilde görev köpeği hizmetlerinin yürütülebilmesi amacıyla kurumsal olarak ilk defa 20 Kasım 1997 yılında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı (UNDCP), Avrupa Komisyonu ve Türk Polis Teşkilatı'nı Güçlendirme Vakfı katkıları ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Eğitim Daire Başkanlığı bünyesinde Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü adı altında kurulmuştur (KOM, 2006).

Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü; özellikle organize suçlarla mücadelede ve terörist eylemlerin önlenmesinde kullanılan detektör köpeklerin eğitimlerinin gerçekleştirilmesi ve ülkemizdeki diğer mücadeleci kurum ve kuruluşların yanı sıra diğer ülkelere de ikili işbirliği anlaşmaları çerçevesinde eğitimler vererek, alanında öncü bir kurum olmayı ve ihtiyaç duyulan polis görev köpeklerinin eğitilmesinin yanı sıra, uygulayıcı birim niteliği ile de bu alandaki ilgili diğer kurumlar ile ortaklaşa bilimsel çalışmalar ve araştırma-geliştirme faaliyetleri yürüterek polis görev köpeklerinin hizmet alanlarının genişletilmesi ve sağlanan faydanın artırılmasını hedeflemektedir (KOM, 2006).

Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü'nde gerçekleştirilecek olan eğitim faaliyetlerini yapılandırmak amacıyla ilk etapta uzman eğitmen olarak görev yapacak olan personelden dördü bu alanda bilgi birikimi ve tecrübesi olan ülkelerden Almanya'ya, ikisi İngiltere'ye gönderilerek eğitim almaları sağlanmıştır. 2002 yılı içinde hizmetin gerekliliği ve değişen şartlar nedeniyle Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'na bağlanmıştır. Yapılan protokoller ile Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, TÜBİTAK, Ankara Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı gibi diğer kurum ve kuruluşlar içinde farklı branşlarda personel ve köpeklerine eğitimler verilmektedir. Merkezde; diğer ülkeler ile yapılan Güvenlik İşbirliği Anlaşmaları çerçevesinde bu güne kadar; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Genel Müdürlüğü, Ürdün Polis Teşkilatı, Filistin Devleti Polis Birimi, Belarus Cumhuriyeti Polis Birimi ve Makedonya Gümrük İdaresi'nin ihtiyaç duydukları narkotik, patlayıcı detektör ve asayiş-devriye köpekleri, personelleri ile birlikte eğitilmişlerdir (KOM, 2006).

5. Köpek Eğitim Merkezi'nin Çalışmaları

Köpek Eğitim Merkezi'nde; narkotik detektör köpeği, patlayıcı detektör köpeği, canlı insan ve ceset arama köpekleri, asayiş devriye köpeği ve silah-mühimmat detektör köpeği branşlarında köpek ve idareci eğitimleri ile birlikte temel ve hatırlatma kurs programları düzenlenmektedir. 1997-2006 yılları arasında eğitilen köpeklerin ve idarecilerinin branşları ve sayıları Tablo 1'de verilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatında 2006 yılı sonu itibarıyla kuvve kaydı bulunan köpeklerin branşlarına göre dağılımı ise Tablo 2'de görülmektedir (KOM, 2002, 2003, 2004, 2005).

Tablo 1: Köpek Eğitim Merkezi Tarafından Emniyet Genel Müdürlüğü'ne ve Diğer Kurum ve Kuruluşlara 1997-2006 Yılları Arasında Verilen Eğitimlerin Branşlara Göre Dağılımı.

EĞİTİM PROGRAMI	YILLARA GÖRE EĞİTİLEN PERSONEL VE KÖPEK SAYISI						
	1997 - 2001	2002	2003	2004	2005	2006	TOPLAM
Narkotik Detektör Köpeği ve İdarecisi/ Eğitim / Adaptasyon Eğitimi Programı	46	10	14	24	23	21	138
Patlayıcı Detektör Köpeği ve İdarecisi Temel Eğitim Programı	2	4	4	12	14	11	47
Canlı İnsan Arama Köpeği ve İdarecisi/ Eğitim / Tekamül Eğitim Programı	10		12	8			30
Ceset Arama Köpeği ve İdarecisi / Eğitim Programı			3	4			7
Asayiş ve Devriye Köpeği ve İdarecisi Temel Eğitim Programı	87		86	5	43	45	266
Silah-Mühimmat Detektör Köpeği ve İdarecisi/ Eğitim Programı				1	2	1	4
TOPLAM	145	14	119	54	82	78	492

Tablo 2: Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra Teşkilatında 2006 Yılı Sonu İtibarıyla Kuvve Kaydı Bulunan Köpeklerin Branşlarına Göre Dağılımı

BRANŞ	MERKEZ	TAŞRA	TOPLAM
Narkotik Detektör Köpeği	1	69	70
Patlayıcı Detektör Köpeği	-	32	32
Canlı İnsan Arama Köpeği	1	8	9
Ceset Arama Köpeği	1	6	7
Asayiş Devriye Köpeği	-	76	76
Silah-Mühimmat Detektör Köpeği	-	3	3
Diğer	4	-	4
TOPLAM	7	194	201

Merkezde mevcut uzman köpek eğitmenleri ve veteriner hekimlerin bilgi ve tecrübeleri ile, özellikle ırk ıslahı konusunda yapılan çalışmalar, polis hizmetlerinde, tüm dünya genelinde aynı ırklar ile bu ırklar içerisinde benzer niteliklere sahip görev köpeklerinin kullanıldığına işaret etmektedir. Bu nedenle, ülkemizin iklim ve hava koşulları ile coğrafi ve bölgesel şartlara uygun köpek ırklarının tespiti ve değerlendirilmesi yapılarak; Belçika Çoban Köpeği (Malinois), Alman Çoban Köpeği, Labrador Retriever, Golden Retriever ve Tarsus Çatalburun ırkı köpekler merkezde üretilerek, gerekli eğitimleri yine merkezde gerçekleştirilmektedir.

Köpek Eğitim Merkezi'nde üretilen köpekler, Emniyet Teşkilatı'nda halen görev yapan hizmet köpeklerinin büyük bir kısmını oluştursa da, kamuoyuna tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleriyle vatandaşlardan hibe yöntemiyle temin edilen birçok köpek de, eğitilmek suretiyle Teşkilata görev köpeği olarak kazandırılmaktadır (KOM, 2005). Bunun yanında, gerekli ve uygun görüldüğü takdirde, ülke içinden veya dışından görev köpeği satın alınmaktadır.

Üretim sonunda elde edilen, satın alınan veya hibe olarak kabul edilen yavru köpeklerin 7. ve 8. ile 12. haftalarında yapılan testler neticesinde, öncelikle görev köpeği olup olamayacağına, olabilirse hangi branşa uygun olduğuna Uzman Eğitimci, sağlık uygunluklarına ise Veteriner Hekimler karar vermektedir (KOM, 2003).

Köpek Eğitim Merkezi'nin uyguladığı köpek değerlendirme testleri, Campbell Testi temel alınarak, oluşturulmuş, eğitimcilerin tecrübeleri ile düzenlenmiş ve uygulamaya konulmuştur. Campbell testi, 1972 yılında William E. Campbell tarafından geliştirilmiş bir davranış testidir. Test, yavru köpeğin genel davranış hatlarını ortaya koyabilecek uysallık (itaat), sosyal baskınlık, korkusuzluk, sosyal ilgi ve takip olmak üzere beş farklı bölüme oluşur (The Royal Canine Dog Encyclopedia, 2001). Yavrunun karakterini bilmek, eğitim stratejisi geliştirmek açısından oldukça önemlidir. Bunun için, yavru köpeklere farklı amaçlarla uygulanan davranış testleri ile ilgili birçok çalışma mevcuttur (Diederich ve Giffroy, 2006). Bunlardan birine göre; yavrular arasındaki davranışlarda görülen bireysel farklılıklar, genetik faktörler ve çevre etkileri ile açıklanabilir. Bunun yanında, 8 aylıktan küçük yavrulara uygulanacak test sonuçlarının, köpek yetişkin hale geldiğinde göstereceği davranışları tam olarak yansıtmayacağı belirtilmektedir (Wilsson ve Sundgren, 1998).

Bir çalışmada, köpeklerde beş önemli karakter özelliği (oyunculuk, meraklılık / korkusuzluk, takip etme / yüzükoyun yatma, sosyallik ve saldırganlık) olduğu tespit edilmiştir. Bu özellikler temel alınarak hazırlanan ve uygulanan tanımlama ve karşılaştırma testlerinin, köpeklerin belirli amaçlar için seçilmesinde yararlı olacağı belirlenmiştir (Svartberg ve Forkman, 2002). Ayrıca testlerde cesur köpeklerin, cesaretsiz olanlara oranla daha yüksek başarı gösterdiği, bu cesaret skorunda cinsiyetin olduğu kadar, ırk farklılıklarının da önemli olduğu, ancak genelde yüksek başarı gösteren köpeklerde ırk ya da cinsiyet farklılıklarının önemli olmadığı tespit edilmiştir (Svartberg, 2002).

Bir başka çalışmaya göre; yetişkin polis köpeği davranışları, yavruken veya gençlik evresinde uygulanan belirli yetenek testlerindeki performanslar ile tespit edilebilir. Ancak bunun için köpeğin gelecek davranışlarını tamamıyla değerlendirebilecek, güvenilir tek bir test yoktur; bu amaçla birçok test birarada kullanılabilir (Slabbert ve Odendaal, 1999).

Köpek Eğitim Merkezi'nin uyguladığı testler, “Yavru köpekler için 12. hafta seçim testi”, “Genç köpekler için seçim ve performans kontrol testi (9-12 ay)” ve “Yetişkin köpekler için seçim testi”dir. Daha sonra, uygun branş belirlemek için branş testleri uygulanır. Tüm testlerde temelde köpeğin oyun oynama güdüsü, arama/bulma güdüsü, alarm işareti şekli, sosyalitesi ve koruma güdüsü farklı alan ve durumlar için eğitmen tarafından gözlemlenip puanlandırılarak değerlendirilir ve köpeğin başarılı olacağı alana yönlendirilerek eğitim alması ve daha verimli çalışması sağlanır.

Merkezdeki köpek eğitim faaliyetleri için; asayiş devriye köpeği eğitiminde 6-10 hafta, narkotik detektör köpeği eğitiminde 12 hafta, canlı insan detektör köpeği eğitiminde 23 hafta, patlayıcı detektör köpeği eğitiminde ise 18 hafta süreyle ihtiyaç vardır (KOM, 2002).

Köpek Eğitim Merkezi'nde eğitime katılacak personel, öncelikle köpek ile çalışmaya uygunluklarının belirlenmesi için test ve mülakata tabi tutulur. Eğitimler sırasında ise her aşamada test ve sınavlara köpekleri ile dahil edilerek, programların sonuç aşamasında görev yeterlilikleri tespit edilerek sertifikalandırılır.

6. Köpek Eğitim Merkezi'nin Çalışmaları ile Uyuşturucu Madde Kaçakçılığının Tespitinde Sağlanan Başarılar

Suç ve suçlunun belirlenmesi, artık uluslar arası hale gelen uyuşturucu madde kaçakçılığının ortaya çıkarılmasında büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla narkotik detektör köpeklerinin, suçu ve suç unsurlarını ortaya çıkarmaları sebebiyle operasyonlarda kullanılmaları artmaktadır.

1998 ile 2006 yılları arasında polis sorumluluk bölgesinde narkotik detektör köpeklerinin katkı sağladığı uyuşturucu madde yakalamaları Tablo 3'te görülmektedir (KOM, 2002, 2003, 2004 ve 2005).

Tablo 3: 1998 İle 2006 Yılları Arasında Polis Sorumluluk Bölgesinde Narkotik Detektör Köpeklerinin Katkı Sağladığı Bazı Uyuşturucu Madde Yakalamaları.

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Eroin (kg)	70	536	417	291	110	234	1489	1769	1717
Baz Morfin (kg)	-	42	204	278	113	107	-	26	-
Esrar (kg)	30	-	507	228	145	308	275	386	1439
Asetik Asit Anhidrit (kg)	-	-	-	322	890	390	-	-	468
Kokain (kg)	-	-	-	-	-	-	13	15	2
Captagon (adet)	-	1.000.000	-	123.000	130.000	126.696	2.003.829	115.440	2.850.058
Ecstasy (adet)	-	-	-	-	-	24.455	254	73	22.714

7. Köpeklerin Adli Alanda Kullanılmak Üzere Eğitimi ile İlgili Resmi Birimler ve Hukuki Düzenlemeler

Ülkemizde söz konusu çalışmaları gerçekleştiren Köpek Eğitim Merkezi, bu faaliyetlerini; Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 59. maddesine dayanılarak 12 Mayıs 2003 tarihinde yürürlüğe konulan, "Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü ve Köpekle Çalışan Personelin Görev Yönergesi" çerçevesinde yürütmektedir. Bu yönerge ile; Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü, bağlı Büro Amirlikleri ile taşrada polis köpekleri ile görev yapan personelin görev, yetki, çalışma usulleri, istihdam ve tayinleri, seçim ve yeterlik sınavları, eğitim ve kurs faaliyetleri başta olmak üzere, günlük rutin idmanları, görev kıyafetleri, ulaşım ve sevkیاتları, barınak standartları, görev köpeklerinin sağlık kayıtları, üretimleri, kuvveye kayıtları, seçimleri, ölüm ve kuvveden düşüm işlemleri ile sosyal etkinlikler gibi konular tanımlanarak, polis köpekleri ile görev yapan personelin çalışma

sisteminin yapılandırılması sağlanmıştır. Bu yönerge kapsamında, köpeklerle ilgili olarak yürütülen kayıt, düşün, eğitim, çalışma gibi her türlü işlem ve faaliyet sırasında, köpeklere sevgi, şefkat, yumuşaklıkla muamele edilmesi, köpeklere kendi yaşam şartlarına uygun beslenme, barınma, tedavi imkânları sağlanması ve köpeklerin her türlü hakkına riayet edilmesi esastır (KOM Daire Başkanlığı Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü ve Köpekle Çalışan Personelin Görev Yönergesi, 2003).

Avrupa'da polis köpekleri, ilk olarak 1899 yılında Belçika Polis Kuvvetleri tarafından kullanılmıştır. Birleşik Krallıkta suçluların caydırılmasında köpeklerin kullanımının potansiyeli, geç fark edilmiştir. Polis köpeklerinin kullanımında öncü girişimlerden biri, Kuzey YorkShire'da gerçekleşmiştir. 1923'te Binbaşı Robert Bowes tarafından Airedale terrierleri polis köpekleri olarak kullanılmıştır. O zamandan itibaren polis köpekleri, suçla mücadelede kabul edilebilir bir uzmanlık alanı haline gelmiş, Birleşik Krallık'ta köpek birimi olmayan polis kuvveti kalmamıştır (North Yorkshire Police Dog Section, 2006). Kuzey Avrupa'da; polis köpeği eğitiminde kazanılan tecrübelerin paylaşılması, sorunların belirlenerek çözüm önerilerinin sağlanması amacıyla, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç ve İsveç, Kuzey Avrupa Polis Köpeği Birliği adı altında birlikte projeler geliştirmekte, çalışmalar yapmaktadır (NPDU, 2006).

2-4 Haziran 1999 tarihinde Oslo'da yapılan 28. Avrupa Bölgesel Konferansı'nda, Macaristan delegelerinin önerisi ile Suçun Araştırılmasında Polis Köpeği Kullanımı ile ilgili Interpol Avrupa Çalışma Grubu (Interpol European Working Group on the Use of Police Dogs in Crime Investigation - IEWGPD) kurulması kabul edilmiştir. Grup, konuyla ilgili uygulanan prosedürleri standardize etmek için, 1999 ve 2003 yılları arasında farklı konularda birçok ülkenin katılımı ile uluslar arası çalışmalar yapmış, 2003'te suçun araştırılmasında polis köpeği kullanımının etkisini arttıracak önerileri hazırladığı dört yıllık bir projeyi tamamlamıştır (Rispoli, 2005).

Hollanda Ulusal Polis Dairesi içinde bir bölüm olan Polis Canlı Hayvan Bölümü, Nunspeet'deki merkezde bir köpek birimini de içermektedir. Köpek biriminin temel amacı, polis kuvvetleri ve diğer kurum ve kuruluşlara polis arama köpekleri için destek sağlamaktır. Ayrıca bu bölüm, arama köpeklerinin ve bu köpeklerle çalışacak kişilerin eğitilmesinden de sorumludur (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002).

Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1964'te kurulan Eski Florida Polis K-9 Topluluğu, önce diğer eyaletlerde kurulan bölümleri de kapsayacak şekilde Polis K-9 Topluluğu olarak değişmiş, daha sonra 1971 yılında Birleşik Devletler K-9 Topluluğu ile birleşmesi sonucu Birleşik Devletler Polis Köpeği Birliği kurulmuştur. Bu, bilinen en büyük ve en eski aktif organizasyondur. Bu birlik; suçu önlemeye ve tespit etmeye yardımcı olan köpeğin güvenlik birimleri tarafından kullanılmasında ortak bir anlayışta birleşmek, bu alanda gerekli eğitim ve kullanım için dayanışmayı arttırmak, köpeklerin yeteneklerinin geliştirilerek topluma daha faydalı olmalarını sağlamak amacıyla standartları belirlemek, bunun için gerekli bütçeyi oluşturmak, bu fona hukuki bir temel kazandırmak ve toplumun polis köpeklerine bakışını geliştirmek amaçındadır (USPCA, 2006).

Birleşik Devletler Polis Köpeği Birliği, Amerika Birleşik Devletleri'nde polis köpeği eğitimi ile ilgili düzenlemeler ve sertifikalandırma kurallarını belirlemiştir. Bu düzenlemeler; detektör köpekleri, narkotik köpekleri, patlayıcı detektör köpekleri ve ceset detektör köpekleri için ayrı olarak, genel kurallar ve tanımlar, bilirkişilik ve yargılama, uygulanacak testler, skorlamalar, eğitmenin ve köpeğin değerlendirmesi ve sertifikalandırılması olarak hazırlanmıştır. Söz konusu düzenlemelerin ekinde ise her alan ve her özellik için uygulanacak testlerin bulunduğu değerlendirme formları sunulmuştur (USPCA, 2006). Bunun yanında her eyaletin kendi içinde hazırladığı polis köpeği eğitim standartları mevcuttur. Örneğin, New York Eyaleti Polis Köpeği Eğitim Standartları, New York Polis Teşkilatı tarafından hazırlanmış ve 5 Haziran 1991 yılında Polis Teşkilatı Eğitim Kurulu tarafından onaylanmıştır. Bu yönergede; tanımlamalar, misyon ve vizyon, sertifikalandırma için gerekenler, var olan ekiplerin ve eğitmenlerin sertifikalandırılması ile birlikte, her alan için yetiştirilecek eğitmenlerin ve verilecek eğitimin özellikleri yer almaktadır (New York Police Dog Training Standard, 2006). Birleşik Devletler'de her eyaletin ceza kanununda, köpekleri koruma amacıyla, onlara veya onlar aracılığıyla etrafa kasten verilen zararlar için yaptırımlar içeren maddeler bulunmaktadır. Buna göre; köpeğe kötü davranılması, köpek ile sahibine kasten zarar verme suçu, toplumsal bir suçtur ve her eyalet için farklı hapis ve/veya para cezası ile cezalandırılır. Bu maddeler, polis köpekleri için de geçerli olup; hem köpeğin eğitmeni, hem de köpeğin karşısındaki kişiyi ilgilendirmektedir. Iowa, Massachusetts, Ohio, Oregon, Teksas ve Utah Eyaletlerinde ise, doğrudan polis görev köpeklerine zarar vermenin

yaptırımları ile ilgili maddeler bulunmaktadır (Statues Protecting Police Dogs, 2006).

Kuzey Amerika Polis Görev Köpeği Birliği, 22 Ekim 1977’de dünya çapında polis görev köpeği ekiplerinin desteklenmesi amacıyla kurulmuştur. Birliğin, polis görev köpeklerinin eğitilmesi ve eğitimin devamlı olarak geliştirilmesinde ilgili tüm birimleri desteklemek ve birleştirmek, bir akreditasyon programı ile polis görev köpekleri ve eğitimcileri için çalışma standartları oluşturmak, konuyla ilgili eğitim materyali sağlamak ve genel toplumun görev köpeklerine bakış açısını geliştirmek gibi hedefleri vardır (NAPWDA, 2006).

1990’lı yılların başından itibaren, FBI tarafından oluşturulan birçok farklı bilimsel çalışma grubu ile, adli bilimler uzmanları ortak görüş sağlamak ve ilerlemek üzere toplantılarda bir araya gelmektedir. Köpek ve Detektör Rehberi Bilimsel Çalışma Grubu (Scientific Working Group on Dog and Orthogonal Detector Guidelines-SWGDOG) bunlardan birisidir. Grup; ulusal güvenliği sağlamak, kriminal araştırmalarda kullanmak ve uyuşturucu madde kaçakçılığını önlemek gibi konularda; detektör köpeklerin performanslarının geliştirilmesi ve güvenilirliğinin sağlanması amaçlarını benimsemiştir (Rispoli, 2005).

Kanada’da 1978 yılında, polis görev köpeklerinin eğitimi ve kullanımı ile ilgili alanlarda yardımlaşmayı sağlamak amacıyla, Kanada Polis Köpeği Birliği kurulmuştur. Birliğin hedefleri arasında, polis görev köpeklerinin eğitilmesi ve eğitimin geliştirilmesi konularında Polis Teşkilatlarındaki bölümlere destek verilmesi ve birleştirilmesi, uzmanlık seviyelerinin belirlenmesi amacıyla polis görev köpeklerinin değerlendirilmesi, yayınlar veya seminerlerle eğitim materyalinin oluşturulması ve köpeklerin kullanımında bilgi ve tecrübe alışverişinin sağlanması vardır (CPCA, 2006).

Kanada’nın bir eyaleti olan İngiliz Kolombiyası’nda, Polis Teşkilatı ve Polis Akademisi tarafından Ocak 1991’de önerilen standartlarda; eğitim felsefesi, köpek bakımı, itaat, çeviklik, koklama, iz sürme, avı bulup getirme, kriminal yaklaşım, dış alanda arama, küçük nesne arama, şehir genelinde veya dar sokaklarda arama, binada arama, narkotik arama, araç içi arama, patlayıcı arama, hukuki boyutlar, mahkemede delil olarak kullanım ve operasyonlardaki sorumluluklar gibi konular ele alınmıştır. Bunlara ek olarak, Polis Teşkilatı köpek eğitim kursu ve polis köpeği eğitimcisi seçim kriterleri de söz konusu standartta mevcuttur (British Columbia Police Dog Training Standard, 2006).

Sonuç

Genel olarak adli alanda köpeklerin kullanılması, suçu ya da suçluyu bulmak için harcanan zamanı azaltmakta, başarı olasılığını yükseltmektedir. Ancak her ülkede görev köpeklerinin branş ve sayıları farklı olabilmektedir. Bu durum, köpeklerin ülke politikaları ve ihtiyaçları göz önüne alınarak oluşturulan stratejiler çerçevesinde kullanılmaları ile ilgili olup, etkin ve verimli kullanmayı da beraberinde getirmektedir. Farklı ülkelerde var olan konuyla ilgili resmi birimler, görev köpeklerinin eğitilmesi ve kullanılması ile ilgili başarılı çalışmalar yapmaktadır. Ülkemizde de polis köpeklerinin eğitilmesi ve adli alanda kullanılması ile ilgili önemli çalışmalar ve başarıların var olduğu belirtilmelidir. Emniyet Genel Müdürlüğü Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü tarafından farklı alanlarda eğitilen görev köpekleri, suçu ve suçluyu tespit etmede önemli başarılar sağlamaktadır. Bunun yanında, asayiş-devriye köpekleri de toplumsal olaylarda caydırıcı önlem olarak kullanılmaktadır. Bazı ülkelerde görülen, görev köpeklerinin çift dalda uzmanlaştırılması, ülkemizde tercih edilmemektedir. Zira branş eğitimleri temelde ortak prensiplere dayanmakla birlikte, her branş eğitiminin kendine özgü spesifik ayırım noktaları bulunmaktadır. Bu ayırım noktalarından kaynaklanan muhtemel çelişki ve sapmalar, köpeğin görev performansını ve güvenilirliğini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu sebeple, Köpek Eğitim Merkezi köpeğe en uygun branşı belirleyerek, sadece bir alanda eğitim vermekte ve köpeği o alanda kullanmaktadır.

Köpeklerin suçu ya da suçluyu tespit etmesi konusunda gösterilen başarılar, köpeğin eğitimine bağlı olduğu kadar, bu eğitimden kaynaklanan performansın korunmasına yönelik antrenman, beslenme ve bakım şartlarının sağlanmasına da bağlıdır. Bunun için, Emniyet Genel Müdürlüğü'nde köpekle çalışan personelin ve köpeklerin ihtiyaçları göz önüne alınarak, uygun malzemeler temin edilmekte ve gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Köpek Eğitim Merkezi'nin faaliyetlerini sistemli bir şekilde yürütmesi, tâbi olduğu yönergeye bağlıdır. Söz konusu yönerge, yönetim ve uygulama esaslarını içermektedir. Yurt dışına bakıldığında konuyla ilgili birimlerin de benzer yönerge, yönetmelik vb. hukuki düzenlemeleri olduğu ve bunların içerik açısından benzerlikler taşıdığı görülmektedir.

Köpek Eğitim Merkezi'nin Campbell Testi temel alınarak oluşturduğu, eğitmenlerin tecrübeleri ile düzenlediği ve uygulamaya koyduğu köpek seçim testleri veya davranış testleri, içerik açısından yurt dışında kullanılan testlerle paralellik göstermektedir. Zira, incelenen

bilimsel çalışmalarda tüm dünyada kullanılan polis görev köpeklerinin başarılı olmasının; oyunculuk, sosyallik, koruma gibi bir takım özellikler ile ilgili olduğu ve bu özelliklerdeki performanslarına göre gelecekteki başarılarının belirlenebileceği gösterilmiştir.

1998-2006 yılları arasında narkotik detektör köpekleri kullanılarak gerçekleştirilen uyuşturucu madde yakalamalarının giderek artması; konuyla ilgili eğitimin başarısının yanında, eğitim verilen köpeklerin, oluşturulan etkin ve verimli stratejiler doğrultusunda istihdam edilmesine ve kullanılmasına bağlıdır. Bunun yanında, köpeğin idarecisinin de köpeğin kullanıldığı alanda uzman olması, başarıyı arttırmaktadır. Dolayısıyla, bu alanda sağlanan başarının; sadece köpeğin değil, köpekle birlikte çalışan personelin, bir başka ifadeyle ekibin başarısı olarak değerlendirilmesi gerekir.

Köpek Eğitim Merkezi, sadece kurumsal eğitim vermekte, öncelikle Emniyet Genel Müdürlüğü için köpek ve personel eğitmekte, talep olduğu takdirde diğer kurumlar ile ülkelerin kanun uygulama birimlerine de eğitim vermektedir. Ülkemizde son zamanlarda gün geçtikçe açılan özel güvenlik şirket / birimleri, iş veya görev köpekleri (patlayıcı, koruma, vb.) eğiterek özel sektörün bu alandaki güvenlik ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışmaktadır. Ancak bu şirket / birimlerde köpek eğitiminin doğruluğu, yeterliliği ve geçerliliği tartışılmalıdır. Zira, ülkemizde bu yeterliliği denetleyecek, geçerliliği ölçecek görev alanlarına göre bir standart bulunmamaktadır. Bu sebeple, bu köpeklerin söz konusu işlerde kullanılabilirliklerine ilişkin yeterliliklerinde görev alanlarına göre standartların oluşturulmasına ihtiyaç olduğu açıktır. Hatta söz konusu şirket / birimlerde çalışan köpek idarecilerinin yeterliliği de, bu konuda eğitim veren bir birim olmamasından dolayı tartışma konusudur. Bunun için, ülkemizde görev köpeklerinin kullanımı ile ilgili yapılacak araştırma ve bilimsel yayınlar; gerekli olan personel ve köpek eğitimini ve bu konuda belirlenmesi gereken standartları yönlendirecek, köpeklerin adli alandaki verimliliğini arttırarak, suçla mücadelede etkin rol oynayacaktır.

Kaynakça

- Alakoç, Yeşim D. ve Kayabaşı, Öcal, (2004), “Kadavra Köpekleri”, *Adli Bilimler Dergisi*, C.3, S.1, ss.27-33.
- ARDA, (2006), The American Rescue Dog Association (<http://www.ardainc.org/default.htm>, erişim tarihi: 07.12.2006)

- British Columbia Police Dog Training Standard, (2006), (http://www.policek9.com/html/british_columbia.html, erişim tarihi: 07.12.2006).
- CPCA, (2006), Canadian Police Canine Association (<http://members.shaw.ca/cpca/>, erişim tarihi: 07.12.2006)
- Crime Library, (2006), “Forensic Detection Dogs”, (http://www.crimelibrary.com/criminal_mind/forensics/k9/2.html, erişim tarihi: 21.11.2006).
- Cüceloğlu, Doğan, (1994), *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Diederich, Claire ve Giffroy, Jean-Marie, (2006), “Behavioural testing in dogs: A review of methodology in search for standardisation”, *Applied Animal Behaviour Science*, S.97, ss.51-72.
- Dodurka, Tamer, (2001), *Köpek Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 4-22 March 2002, The National Training Centre, Durham, England, Section 1, ss.25-34.
- Fjellanger, Rune, (2003), *Mine Detection Dogs: Training, Operations and Odour Detection, Chapter 1 - Part 2: General Learning Principles for Training REST Dogs*, Geneva: GICHHD, ss.11-22.
- Gazit, Irit and Terkel, Joseph, (2003), “Domination of olfaction over vision in explosives detection by dogs”, *Applied Animal Behaviour Science*, S.82, ss.65-73.
- Kaplan, Harold I. and Sadock, Benjamin J., (1998), *Synopsis of Psychiatry: Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry*, 8th Edition, Baltimore: Williams&Wilkins.
- KOM, (2002), Kaçaklılık ve Organize Suçlarla Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Köpek Eğitim Merkezi, 2002 Raporu, ss.70-73.
- KOM, (2003), Kaçaklılık ve Organize Suçlarla Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Köpek Eğitim Merkezi, 2003 Raporu, ss.167-174.
- KOM, (2004), Kaçaklılık ve Organize Suçlarla Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Köpek Eğitim Merkezi, 2004 Raporu, ss.145-147.
- KOM, (2005), Kaçaklılık ve Organize Suçlarla Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Köpek Eğitim Merkezi, 2005 Raporu, ss.53-70.

- KOM, (2006), Kaçaklılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Köpek Eğitim Merkezi (<http://www.kom.gov.tr/turkce/kategori.aspx?id=34>, erişim tarihi: 12.10.2006).
- KOM Daire Başkanlığı Köpek Eğitim Merkezi Şube Müdürlüğü ve Köpeklerle Çalışan Personelin Görev Yönergesi, (2003), Ankara.
- Lefebvre, Diane; Diederich, Claire; Delcourt, Madeleine and Giffroy, Jean-Marie, (2006), "The quality of the relation between handler and military dogs influences efficiency and welfare of dogs", *Applied Animal Behaviour Science*, baskıda.
- Lit, Lisa and Crawford, Cynthia, (2006), "Effects of training paradigms on search dog performance", *Applied Animal Behaviour Science*, S.98, ss.277-292.
- McKinley, Sue and Young, Robert (2003), "The efficacy of the model-rival method when compared with operant conditioning for training domestic dogs to perform a retrieval-selection test", *Applied Animal Behaviour Science*, S.81, ss.357-365.
- Mesloh, Charles, (2000), "Scent as forensic evidence and its relationship to the law enforcement canine", www.uspcak9.com/training/forensicScent.pdf
- Mesloh, Charlie – Wolf, Ross and Holmes, Stephen, (2002), "A pilot study of the confounding effects of Jute on law enforcement canine training", *Journal of Academy of Canine Behavioural Theory*, C.1, S.3.
- NAPWDA, (2006), North American Police Work Dog Association (<http://www.napwda.com/about/>, erişim tarihi: 07.12.2006)
- New York Police Dog Training Standard, (2006), (http://www.policek9.com/new_york_.html, erişim tarihi: 07.12.2006).
- North Yorkshire Police Dog Section, (2006), (<http://www.northyorkshire.police.uk/initiative-dogs.asp>, erişim tarihi: 07.12.2006).
- NPDU, (2006), Nordic Police Dog Union (<http://home3.inet.tele.dk/nphu/>, erişim tarihi: 07.12.2006)

- Palman, Deborah, (2000a), "Obtaining and selecting dogs for police work", <http://www.uspcak9.com/training/canineselection.shtml>
- Palman, Deborah, (2000b), "K-9 options for law enforcement", <http://www.uspcak9.com/training/enforcement.shtml>
- Palman, Deborah, (2006a), "Timing is everything", www.uspcak9.com/training/timingiseverything.pdf
- Palman, Deborah, (2006b), "Negative punishment", www.uspcak9.com/training/negative_punishment.pdf
- Rispoli, Mark, (2005), "SWGDOG The need for global cooperation and understanding", Forum on the Need for National Standards for Search Dogs, Norwich University, Northfield, VT, June 6-8, 2005.
- Rooney, Nicola J.; Gaines, Samantha A.; Bradshaw, Stephen and Penman, Stephen, (2006), "Validation of a method for assessing the ability of trainee specialist search dogs", *Applied Animal Behaviour Science*, baskıda.
- Schilder, Matthijs B.H., and van der Borg, Joanne A.M., (2004), "Training dogs with the help of shock collar: short and long term behavioral effects", *Applied Animal Behaviour Science*, S.85, ss.319-334.
- Schoon, G.A.A and De Bruin, J.C., (1994), "The ability of dogs to recognize and cross-match human odours", *Forensic Science International*, S.69, ss.111-118.
- Schoon, G.A.A, (1996), "Scent identification lineups by dogs (*Canis familiaris*): experimental design and forensic application", *Applied Animal Behaviour Science*, S.49, ss.257-267.
- Schoon, G.A.A., (1998), "A first assessment of the reliability of an improved scent identification line-up", *Journal of Forensic Sciences*, S.43, ss.70-75.
- Schoon, G.A.A., (2005), "The effect of the ageing of crime scene objects on the results of scent identification line-ups using trained dogs", *Forensic Science International*, S.147, ss.43-47.
- Scott, J.P., (1958), "Critical periods in the development of social behavior in puppies", *Psychosomatic Medicine*, S.20, ss.42-54.

- Settle, Ray H.; Sommerville, Barbara A.; McCormick, James and Broom, Donald M., (1994) "Human scent matching using specially trained dogs", *Animal Behaviour*, S.48, ss.1443-1448.
- Slabbert, J.M, and Odendaal, J.S.J., (1999), "Early prediction of adult dog efficiency- a longitudinal study", *Applied Animal Behaviour Science*, S.64, ss.269-288.
- Slabbert, J.M. and Rasa, Anne E.O., (1997), "Observational learning of an acquired maternal behaviour pattern by working dog pups: an alternative training method?", *Applied Animal Behaviour Science*, S.53, ss.309-316.
- Slavik, Don, (1994), "Canine How and Why?"
<http://www.uspcak9.com/training/caninehowwhy.shtml>
- Statues Protecting Police Dogs, (2006),
(<http://www.policek9.com/html/statutes.html>, erişim tarihi: 07.12.2006).
- Stockhalm, Rex A., Slavin, Dennis L. and Kift, William, (2004), "Specialized use of human scent in criminal investigations", *Forensic Science Communications*, C.6, S.3,
http://www.fbi.gov/hq/lab/fsc/backissu/july2004/research/2004_03_research03.html
- Svartberg, Kenth, (2002), "Shyness-boldness predicts performance in working dogs", *Applied Animal Behaviour Science*, S.79, ss.157-174.
- Svartberg, Kenth and Forkman, Björn, (2002), "Personality traits in the domestic dog (*Canis familiaris*)", *Applied Animal Behaviour Science*, S.79, ss.133-155.
- The Royal Canine Dog Encyclopedia, (2001), Aniwa Publishing, Paris.
- USPCA, (2006), United States Police Canine Association
(www.uspcak9.com, erişim tarihi: 07.12.2006).
- Wells, Deborah L. and Hepper, Peter G., (2003), "Directional tracking in the domestic dog (*Canis familiaris*)", *Applied Animal Behaviour Science*, S.84, ss.297-305.
- White, Steve and Tieken, Tim, (1999), "Scent-K9's reason for being",
www.uspcak9.com/training/scent.pdf

- Williams, Marc and Johnston, James M., (2002), "Training and maintaining the performance of dogs (*Canis familiaris*) on an increasing number of odor discriminations in a controlled setting", *Applied Animal Behaviour Science*, S.78, ss.55-65.
- Wilsson, Erik and Sundgren, Per-Erik, (1998), "Behaviour test for eight-week old puppies- heritabilities of tested behaviour traits and its correspondence to later behaviour", *Applied Animal Behaviour Science*, S.58, ss.151-162.
- Zanoni, Michael M.; Morris, Adela; Messer, Mary and Martinez, Rita, (1998), "Forensic Evidence Canines: Status, Training and Utilization", *American Academy of Forensic Sciences Annual Meeting*, San Francisco.

